

HASAN BÜLENT KAHRAMAN

Avrupa ve Akdenizli Genç Sanatçılar Bienali bu yıl Roma'da yapıldı. Sergiler uluslararası bir statüye henüz kavuşmakta olan bir merkez tarafından düzenleniyor. Bundan sonraki bienal Saraybosna'da gerçekleştirilecek.

Aradaki sürede uluslar içe dönük toplantılarla Akdeniz kavramını tartışarak bir kuramsal eylemsel çerçeve oluşturmaya çalışıyorlar. Kurumla Türkiye arasındaki ilişkiyi Sabancı Üniversitesi gerçekleştirecek. Bienalin yanı sıra düzenlenen konferanslara, ben de, Sabancı Üniversitesi'ni temsil eden grubun bir üyesi olarak katıldım. Yer aldığım iki ayrı konferans 'Kentler ve Kültürel İşbirliği' ve 'Gençlik Kuruluşları ve Merkezleri' başlıklarını taşıyordu. Fakat tartışmalar hızla bu çerçeveyi aşarak Akdeniz kavramı etrafında düğümlendi.

Akdeniz bugünkü Avrupa uygarlığının kökenlerini bağrında taşıyor. Fakat yarattığı duyarlılık bundan öte bir güce sahip. Braudel gibi tarihçilerin dev

Akdeniz demokrasisi

çalışmalarını izleyerek bakıldığında ise Akdeniz olgusunun her dönemde kendi ötesinde bir anlamı bulunduğunu söylemek gerekir. Bunun nedeni çok farklı kültürlerle zemin oluşturmasıdır. Paganizme, Museviliğe, Hıristiyanlığa ve İslamiyet'e ulaşan bir dinler coğrafyası her şeyden önce Akdeniz. Ayrıca GrekoRomen kültürünün serpilip geliştiği bir alan. O nedenle de sınırlarını saptamak oldukça güç. 'Akdeniz kentiülkesi' kavramı kendi ötesinde bir anlam taşıyor. Bir kent, hatta bir ülke, harita olarak Akdeniz coğrafyasında yer almayabilir fakat bu o mekânın Akdeniz uygarlığına doğrudan katkıda bulunmadığı ve ondan etkilenmediği anlamına gelmez.

Bu yönden bakınca, dünyanın içinde bulunduğu sorunları demokrasi kavramının sınırlarını geliştirerek aşmaktan başka çaresinin kalmadığını gördüğü bir anda Akdeniz kimliği yeni bir etkinlik kazanıyor. Bu, Akdeniz'in dokusundan kaynaklanan bir özellik. Bunca farklı dili, dini ve kültürü bir arada tutan bir doku olduğu için Akdeniz kavramını demokrasi kavramının dışında kalarak tanımlamak artık olanaksız. Çünkü, o durumda Akdeniz kavramı bir dinin, dilin ya da kültürün başatlaşmasıyla parçalanıyor.

Bu muhakemeyle, ben, toplantılara sunduğum görüşlerde, bir Akdeniz demokrasisi geliştirmenin mümkün olup olmadığını tartıştım. Bu, birden çok anlamı olabilecek bir yaklaşımdı bana göre. Öncelikle demokrasiğin kültürleri üniformist hale getirmeyen, onlara farklılıklarıyla birlikte yaşama olanağı getiren boyutu söz konusudur. Bu, Akdeniz'de zaten mevcut olan farklılıkların yeni bir tanıma politikası içinde öne çıkmasına olanak sağlayabilir. İkincisi, bir bölgesel üstkimlik oluşturarak demokrasiğin o alanda yerleşip güçlenmesine ve orada oluşturduğu modellerle daha üst aşamalara taşınmasına olanak verebilir. Böylelikle demokrasiğin çoğulculuk ekseninde tanımlanarak kültürel temelde yapılanması gerçekleştirilebilir.

Türkiye, Ortadoğu, Balkanlar ve Akdeniz'deki konumuyla ilginç bir sentez ve köprüdür ve bu ihmal edilemeyecek bir olanaktır. Sorunun bundan ötesi demokrasiyle ilgilidir. Bunun boyutları da toplantıda aldığımız karar doğrultusunda önümüzdeki dönemde İstanbul'da düzenlenecek bir toplantıda tartışılacaktır. İçine kapalı, yerel demokrasiğin kısıtlamalarının aşılması için bu türden çalışmalardan başka olanak da herhalde yoktur.